

تهیه و طراحی : محمد یولچی خانی

اگر این محتوا مفید بود یا اگر word این محتوا را خواستید با شماره:

« ۰۹۱۰۰۴۸۲۵۲۲ » تماس وبا واریز مبلغ دلخواه ما را یاری کنید.

مفهوم و مصداق

معنای کلمات خودکار و پیامبر را می فهمید و درک می کنید؛ بدین جهت به آنها «مفهوم» می گویند. به افراد یا اشیا یی در جهان که این مفاهیم بر آنها صدق می کنند « مصداق » ، گفته می شود. به عنوان مثال خودکاری که دست شما است یا پیامبرانی که در طول تاریخ بودند. مصداق های مفاهیم خودکار و پیامبر هستند

مفهوم جزئی

مفهوم جزئی، مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.

مانند: «این کتاب » تنها بر یک مصداق خارجی قابل انطباق است؛ یعنی فقط بر همان کتابی که به آن اشاره کرده اید و کتاب فروش فقط همان کتاب را به شما می فروشد.

مفهوم کلی

مفهوم کلی، مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ خواه این مورد، از موارد واقعی خارجی باشد یا از موارد فرضی باشد.

مانند: میز، صندلی، رود و دیو

رابطه میان مصادیق دو مفهوم کلی:

۱- تساوی

۲- تباین

۳- عموم و خصوص مطلق

۴- عموم و خصوص من وجه

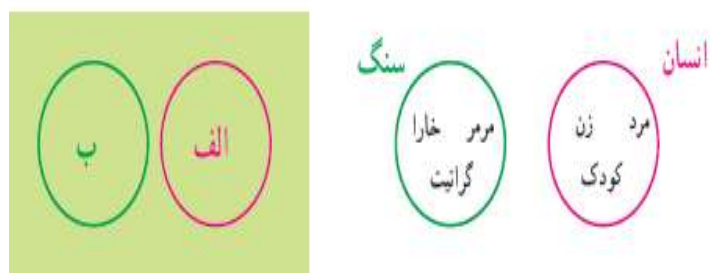
۱- تساوی

هر گاه مصادیق دو مفهوم بر یکدیگر منطبق باشند میان آنها را رابطه تساوی برقرار است.
مانند : الف و ب در شکل زیر :

۲- تباین

هر گاه دو مفهوم هیچ مصداق مشترکی نداشته باشند میان آن دو مفهوم را بطنه تباین است.
مانند مثال زیر:

۳- عموم و خصوص مطلق

هر گاه یکی از دو مفهوم از دیگری بزرگ تر باشد و تمامی مصادیق دیگری را شامل شود. مانند آسیایی که عام تر از ایرانی است؛ زیرا هر ایرانی آسیایی است؛ اما برخی آسیایی ها ایرانی نیستند. از آنجا که در این حالت مصادیق یک مفهوم عام تر و مصادیق دیگری خاص تر است، این حالت را عموم و خصوص مطلق می نامند. مانند مثال زیر :

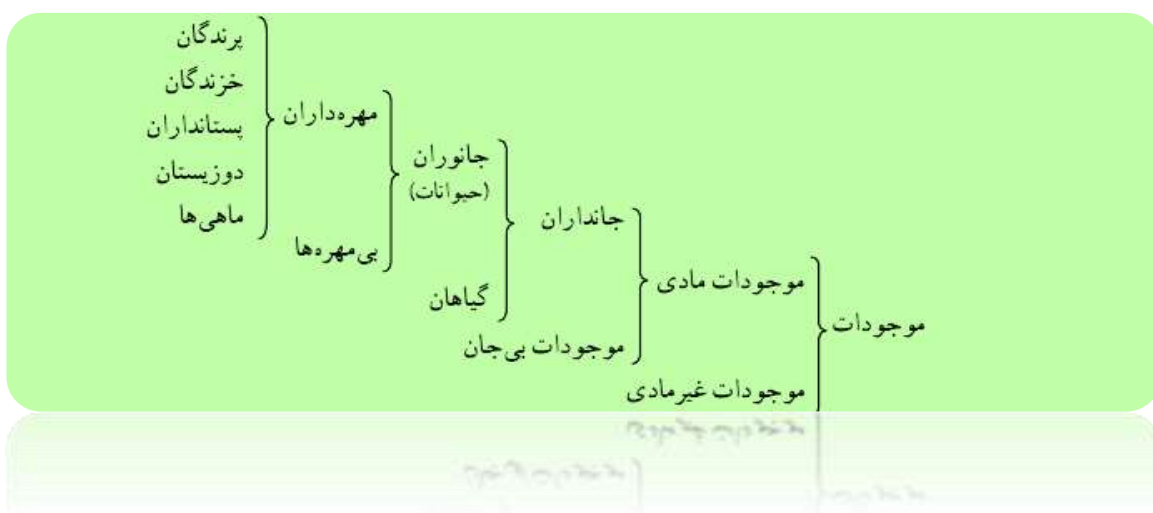
۴- عموم و خصوص من وجه

هر گاه دو مفهوم دارای مصادیق مشترک؛ اما هر یک از آنها مصادیقی دارد که در دیگری وجود ندارد. مانند مصادیق سفید و سنگ؛ زیرا برخی سنگ ها سفیدند و برخی سنگ ها سفید نیستند زیرا مصادیق هر کدام از این مفاهیم از جهتی عام تر و از جهتی خاص تر از دیگری است. مانند مثال زیر

استفاده از نسبت های چهارگانه در طبقه بندی مفاهیم

هنگامی که مفهیمی را طبقه بندی می کنید، وجوه اشتراک آنها با مفاهیم مشابه و وجوه افتراق آنها با مفاهیم غیرمشابه را مشخص می کنید. به عنوان مثال با مراجعه به کتاب های فلسفه و زیست شناسی متوجه می شویم که موجودات به صورت زیر طبقه بندی می شوند.

در طبقه بندی امور مختلف، باید به چه مواردی توجه داشت ؟

در این گونه دسته بندی ها:

از مفهومی عام آغاز می کنیم و به مفهومی خاص می رسیم.

برای طبقه بندی امور مختلف، در نظر داشتن نسبت های چهارگانه میان مفاهیم از اهمیت زیادی برخوردار است.

در یک دسته بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه دیگر رابطه عموم و خصوص مطلق داشته باشند (مانند: موجودات > موجودات مادی > جانداران > جانوران > مهره داران > پرندگان).

همچنین اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه تباین داشته باشند (مانند: موجودات مادی و غیر مادی، جاندار و بی جان،)

نقطه چین ها:

۱- به جز اسامی خاص و مفاهیمی که با صفات اشاره این و آن مشخص شده اند، تمامی مفاهیم کلی هستند. ۲- هنگامی که مفاهیمی را طبقه بندی می کنید، وجوه اشتراک آنها با مفاهیم مشابه و وجوه افتراق آنها با مفاهیم غیر مشابه را مشخص می کنیم .

۳- به افراد یا اشیایی در جهان که این مفاهیم بر آنها صدق می کنند «مصدق» گفته می شود.

۴- مفهوم جزئی، مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد.

۵- مفهوم کلی، مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ خواه این مورد، از موارد واقعی خارجی باشد یا از موارد فرضی.

پرسش های تشریحی:

۱- مفهوم و مصداق را با ذکر مثال تعریف کنید.

معنای کلمات خودکار و پیامبر را می فهمید و درک می کنید؛ بدین جهت به آنها «مفهوم» می گویند. به افراد یا اشیایی در جهان که این مفاهیم بر آنها صدق می کنند «مصدق» ، گفته می شود. به عنوان مثال خودکاری که نشان دادید یا پیامبرانی که نام بردید، مصداق های مفاهیم خودکار و پیامبر هستند.

۲- مفهوم جزئی را با ذکر مثال تعریف کنید.

مفهوم جزئی، مفهومی است که مصداق آن کاملاً مشخص است و قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را ندارد. مانند: «این کتاب» تنها بر یک مصداق خارجی قابل انطباق است؛ یعنی فقط بر همان کتابی که به آن اشاره کرد هاید و کتاب فروش فقط همان کتاب را به شما می فروشد.

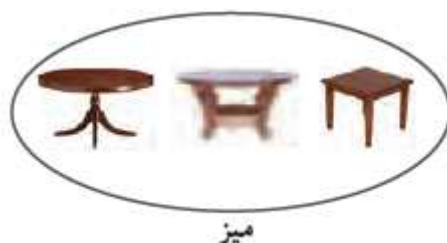

۳- مفهوم جزئی را چگونه می توان شناخت ؟

مفهوم جزئی معمولاً یا اسمی خاص است؛ مانند: حسن، رخس، رود ارس یا با صفات اشاره «آن» و «این» همراه است؛ مانند: این میز یا آن صندلی.

۴- مفهوم کلی، را با ذکر مثال تعریف کنید.

مفهوم کلی، مفهومی است که قابلیت انطباق بر بیش از یک مورد را دارد؛ خواه این مورد، از موارد واقعی خارجی باشد یا از موارد فرضی؛ مانند: میز، صندلی، رود و دیو باشد.

۵- نسب اربع(نسبت های چهار گانه را بنویسید.

۱-تساوی   ۲- تباین   ۳- عموم و خصوص مطلق   ۴- عموم و خصوص من وجه

۶-نسبت تساوی را با ذکر مثال و نمودار تعریف کنید.

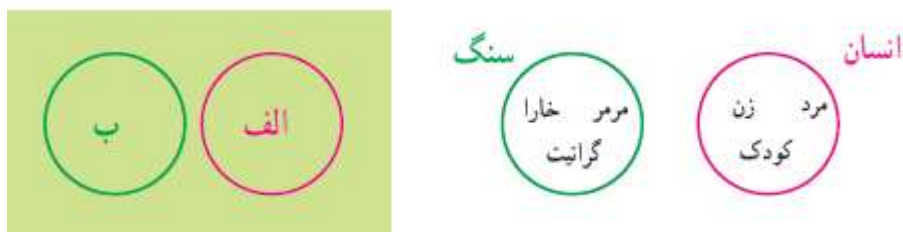
هر گاه مصادیق دو مفهوم بر یکدیگر منطبق باشند میان آنها را رابطه تسلوی برقرار است.

مانند : الف و ب در شکل زیر :

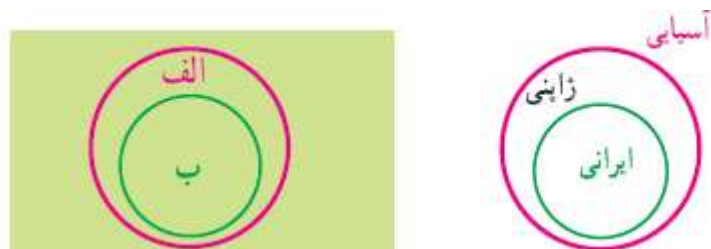
۷- نسبت تباین را با ذکر مثال و نمودار تعریف کنید.

هر گاه دو مفهوم هیچ مصداق مشترکی نداشته باشند میان آن دو مفهوم را بطه تباین است. مانند مثال زیر:

۸- نسبت عموم و خصوص مطلق را با ذکر مثال و نمودار تعریف کنید.

هر گاه یکی ازدو مفهوم از دیگری بزرگ تر باشد و تمامی مصادیق دیگری را شامل شود .مانند آسیایی که عام تر از ایرانی است؛ زیرا هر ایرانی آسیایی است؛ اما برخی آسیایی ها ایرانی نیستند .از آنجا که در این حالت مصادیق یک مفهوم عام تر و مصادیق دیگری خاص تر است، این حالت را عموم و خصوص مطلق می نامند. مانند مثال زیر:

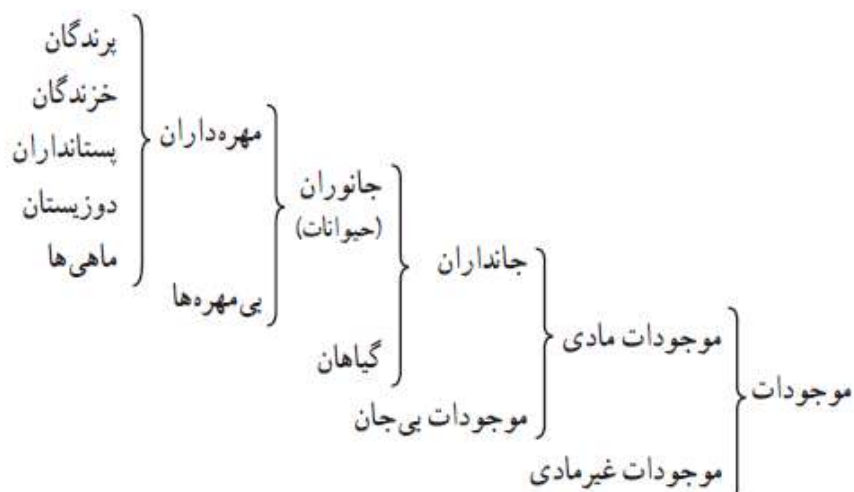
۹- نسبت عموم و خصوص من وجه را با ذکر مثال و نمودار تعریف کنید.

هر گاه دو مفهوم دارای مصادیق مشترک؛ اما هر یک از آنها مصادیقی دارد که در دیگری وجود ندارد .مانند مصادیق سفید و سنگ؛ زیرا برخی سنگ ها سفیدند و برخی سنگ ها سفید نیستند زیرا مصادیق هر کدام از این مفاهیم از جهتی عام تر و از جهتی خاص تر از دیگری است.مانند مثال زیر:

۱۰- هنگامی که مفاهیمی را طبقه بندی می کنیم در واقع چه عملی را انجام می دهیم آن را با رسم شکلی نشان دهید.

هنگامی که مفاهیمی را طبقه بندی می کنید، وجوه اشتراک آنها با مفاهیم مشابه و وجوه افتراق آنها با مفاهیم غیر مشابه را مشخص می کنید .به عنوان مثال با مراجعه به کتاب های فلسفه و زیست شناسی متوجه می شویم که موجودات به صورت زیر طبقه بندی می شوند.

۱۱- در طبقه بندی امور مختلف، باید به چه مواردی توجه داشت ؟

در این گونه دسته بندی ها از مفهومی عام آغاز می کنیم و به مفهومی خاص می رسیم. برای طبقه بندی امور مختلف، در نظر داشتن نسبت های چهارگانه میان مفاهیم از اهمیت زیادی برخوردار است. در یک دسته بندی درست، لازم است هر طبقه از مفاهیم نسبت به مفاهیم طبقه دیگر رابطه عموم و خصوص مطلق داشته باشند (مانند: موجودات < موجودات مادی < جانداران < جانوران < مهره داران < پرندگان). همچنین اقسام مختلف یک مفهوم باید نسبت به یکدیگر رابطه تباین داشته باشند (مانند: موجودات مادی و غیر مادی، جاندار و بی جان،)

تمرین

تمرین

مفاهیم جزئی و کلی را مشخص کنید:

خداوند	الله	حضرت علی (ع)	مولود کعبه	درخت	درخت سرو
کلی	جزئی	جزئی	کلی	کلی	کلی
کتاب	این کتاب	پسر	آن پسر	مریخ	مشهد (به معنای محل شهادت)
کلی	جزئی	کلی	جزئی	جزئی	کلی
مشهد (نام شهری در استان خراسان رضوی)					
جزئی					

تمرین

با رسم شکل نسبت میان مفاهیم زیر را مشخص کنید:

آفریقایی آسیایی: تباین   مسلمان آسیایی: عموم و خصوص من وجه
 هندی آسیایی: عموم و خصوص مطلق   مثلث شکل سه ضلعی: تساوی

فعالیت تکمیلی

۱- جزئی یا کلی بودن کلمات زیر را مشخص کنید.

عدد، کلی میدان آزادی، = جزئی   جبرئیل = جزئی =   خیابان، = کلی خوشه پروین، = جزئی
 خلیج فارس = جزئی   ابن سینا = جزئی   این کلاس، = جزئی   نرگس (به معنای نوعی گل)، =
 کلی   نرگس (به معنای اسم خاص) = جزئی

۲- در جملات زیر، جزئی یا کلی بودن کلمات مشخص شده را معین کنید:

الف (حافظ، حافظ قرآن بود.

جزئی کلی

ب (خطر سقوط بهمن، در بهمن زیاد است.

کلی کلی

ج (نجف اشرف و مرقد امامزادگان از زیارتگاه های اسلامی هستند.

جزئی کلی

۳- با رسم شکل، مشخص کنید میان دو مفهوم کلی زیر چه نسبتی از میان نسبت های چهارگانه برقرار است.

شاعر - دانش آموز = من وجه مثلث - دایره، = تباین مثلث - شکل، = مطلق عدد قابل تقسیم بر دو - زوج، = تساوی مثلث - مثلث متساوی الاضلاع، = مطلق پرنده - سیاه = من وجه، شعر - غزل، = مطلق موازی - متقاطع = تباین

۴- با در نظر گرفتن نسبت های چهارگانه میان مفاهیم زیر، آنها را طبقه بندی کنید:

الف (انسان، اسب، گیاه، مرد، زن، پیرمرد، حیوان، پسر بچه، پیر زن، موجودات زنده

ب (خراسانی، آسیایی، انسان، تهرانی، کربلایی، اهوازی، آفریقایی، عراقی، مشهدی، ایرانی، خوزستانی

